

Guía Docente				
Datos Identificativos				2019/20
Asignatura (*)	Estiba		Código	631G01301
Titulación	Grao en Náutica e Transporte Marítimo			
Descriptor				
Ciclo	Período	Curso	Tipo	Créditos
Grao	1º cuatrimestre	Terceiro	Obrigatoria	6
Idioma	CastelánGalego			
Modalidade docente	Presencial			
Prerrequisitos				
Departamento	Ciencias da Navegación e Enxeñaría Mariña			
Coordinación	Pérez Canosa, José Manuel	Correo electrónico	jose.pcanosa@udc.es	
Profesorado	Louzan Lago, Felipe	Correo electrónico	felipe.louzan@udc.es	
	Pérez Canosa, José Manuel		jose.pcanosa@udc.es	
Web				
Descrición xeral	Capacitar a los alumnos en todos los aspectos relacionados con las operaciones de carga/descarga, estiba y transporte seguro de las mercancías en los buques.			

Competencias do título	
Código	Competencias do título
A22	Cargar, manipular e estibar do xeito axeitado as diferentes mercadorías transportables nun buque.
A23	Asegurar o cumprimento das prescricións sobre prevención da contaminación.
A32	Controlar o asentado, a estabilidade e os esforzos.
A33	Protexer o medio mariño e aplicar criterios de sostibilidade ambiental ao transporte marítimo.
B1	Aprender a aprender.
B2	Resolver problemas de xeito efectivo.
B3	Aplicar un pensamento crítico, lóxico e creativo.
B4	Comunicarse de xeito efectivo nun ámbito de traballo.
B5	Traballar de forma autónoma con iniciativa.
B6	Traballar de forma colaboradora.
B9	Capacidade para interpretar, seleccionar e valorar conceptos adquiridos noutras disciplinas do ámbito marítimo, mediante fundamentos físico-matemáticos.
B10	Versatilidade.
B11	Capacidade de adaptación a novas situacións.
B12	Uso das novas tecnoloxías TIC, e de Internet como medio de comunicación e como fonte de información.
B13	Comunicar por escrito e oralmente os coñecementos procedentes da linguaxe científica.
B15	Capacidade para adquirir e aplicar coñecementos.
B16	Organizar, planificar e resolver problemas.
C3	Utilizar as ferramentas básicas das tecnoloxías da información e as comunicacións (TIC) necesarias para o exercicio da súa profesión e para a aprendizaxe ao longo da súa vida.
C6	Valorar criticamente o coñecemento, a tecnoloxía e a información dispoñible para resolver os problemas cos que deben enfrontarse.
C8	Valorar a importancia que ten a investigación, a innovación e o desenvolvemento tecnolóxico no avance socioeconómico e cultural da sociedade.

Resultados da aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias do título

Coñecemento dos procedementos seguros de manipulación, estiba e suxección da carga e a elaboración de planos de estiba.	A22	B1	C3
	A23	B2	C6
	A33	B3	
		B4	
		B5	
		B6	
		B9	
		B10	
		B11	
		B12	
		B13	
		B15	
		B16	
	A22	B2	
	A32	B6	
		B9	
Coñecemento dos equipos e utillaxe para a manipulación das mercadorias.	A22	B1	C6
Coñecemento dos buques de carga xeral e de cargas a granel.	A23	B2	
	A32	B3	
	A33	B16	
Aplicar os principios da meteoroloxía das adegas para a ventilación dos espazos de carga.	A22	B2	C6
	A33	B6	C8
		B15	
Coñecer as características das mercadorias, os cargamentos tipo e as mercadorias perigosas.	A22	B2	
	A23	B9	
	A33	B15	
		B16	
Determinación da carga a embarcar e poñer o buque en calados	A22	B2	
	A32	B6	

Contidos	
Temas	Subtemas
TEMA 1: APAREJOS Y MEDIOS DE CARGA Y DESCARGA	Motones. Pastecas. Aparejos. Puntales de carga. Plumas. Grúas. Maniobras con puntales. Esfuerzos sobre los puntales, roldanas. Cables de acero, Características de los cables de cordones. Cuidados y mantenimiento de los cables. Selección de un cable. Confección de gazas. Mantenimiento de plumas y puntales. Portas laterales. Conocimiento de los efectos de la carga, incluídas las cargas pesadas, en la navegabilidad y estabilidad del buque.
TEMA 2. TAPAS DE ESCOTILLAS	Tapas de escotillas: funciones y características. Tipos de escotillas metálicas. Estanqueidad de las escotillas. Pruebas de estanqueidad de las escotillas. Inspecciones y mantenimiento de las tapas de escotillas, Problemas y defectos comunes de las escotillas. Listas de comprobación.
TEMA 3: PRÁCTICA DE LA ESTIBA DE CARGA GENERAL	Estiba, Objetivos de una buena estiba. Bodegas. factor de estiba. Soleras. Utillaje de estiba. Envases y embalajes.Carga general. El buque de carga general. El carguero polivalente. Averías y riesgos de las bodegas. Preparación de las bodegas. Lavado de bodegas. Preparación de los pozos de sentinas. Planos de estiba.

TEMA 4: METEOROLOGÍA DE LAS BODEGAS	La temperatura de la carga durante el viaje. Mercancías higroscópicas/no higroscópicas. La condensación: sudor del casco/ sudor de la carga. Reglas para evitar los daños por condensación. Ventiladores de bodegas. Deshumidificadores de bodegas. Ventilación considerando los tipos de mercancías. Sistemas de ventilación de bodegas. Tablas de humedad absoluta y punto de rocío.
TEMA 5: CARGAMENTOS TÍPICOS	Cargamentos de balas. estiba de carga ensacada. Transporte de arroz, caco en grano, azúcar, harina de pescado. Estiba de recipientes intermedios flexibles para graneles. Carga paletizada. Estiba de bloques de granito. Estiba de cristal en hojas. Estiba de cajerío. Carga de productos de acero: bobinas, tochos, palanquilla, planchas, acero para estructuras, barras de acero y varilla en atados, tuberías y rollos de alambre. Obligaciones del oficial de guardia durante la carga y descarga. carga de chatarra a granel. Precauciones que deben tomarse para evitar la contaminación del medio marino.
TEMA 6: BUQUES GRANELEROS	Buques graneleros. Clasificación. Tipos de buques graneleros. Configuración de la estructura de un bulk carrier. La seguridad de los bulk carriers: Capítulo XII del SOLAS. Reglas unificadas de la IACS para graneleros. Distribución de la carga. Medidas adicionales para bulk carriers. Problemas potenciales durante las operaciones de carga y descarga. Planificación y control de las operaciones de carga y descarga.
TEMA 7: ESTIBA Y PLANIFICACIÓN DEL TRANSPORTE DE CARGAS SÓLIDAS A GRANEL	Regulación del transporte de cargas a granel. Código IMSBC. Cargas que pueden licuarse. Materias que entrañan riesgos de naturaleza química. Enrasado de cargas a granel. Limpieza de bodegas. Operaciones en el puerto de carga/descarga. Listas de comprobación de seguridad buque-tierra. Precauciones a observar antes del embarque. Problemas potenciales durante las operaciones de carga/descarga. Distribución de la carga. Limitaciones estructurales al preparar un plan de carga en un B/C. Cálculo de la carga embarcada. Prueba del nitrato de plata.
TEMA 8: CARGAMENTOS DE CARGAS SÓLIDAS A GRANEL	Abonos. Alúmina. Azufre. Bauxita. Cemento. Carbón. Espato flúor. Hierro obtenido por reducción directa. Harina de pescado. Torta de semillas. Concentrados de minerales. Coque de petróleo. Minerales pesados. Piritas calcinadas. Sal.
TEMA 9. CÁLCULOS DE ESTIBA	Uso de tablas hidrostáticas de diferentes tipos de buques de carga y graneleros. Determinación de la carga a embarcar. Cálculo de calados. Estiba y trimming de la carga para dejar el buque en calados. Restricción de calados por época y zona. Determinación de la carga embarcada mediante survey de calados. Puntos indiferentes. Toneladas en cabeza. Diagramas de asientos. Cálculos de aparejos y puntales
El desarrollo y superación de estos contenidos, junto con los correspondientes a otras materias que incluyan la adquisición de competencias específicas de la titulación, garantizan el conocimiento, comprensión y suficiencia de las competencias recogidas en el cuadro AII/2, del Convenio STCW, relacionadas con el nivel de gestión de Primer Oficial de Puente de la Marina Mercante, sin limitación de arqueo bruto y Capitán de la Marina Mercante hasta un máximo de 3000 GT.	Cuadro A-II/2 del Convenio STCW. Especificación de las normas mínimas de competencia aplicables a los Capitanes y primeros oficiales de puente de buques de arqueo bruto igual o superior a 500 GT.

Planificación				
Metodologías / pruebas	Competencias	Horas presenciales	Horas non presenciales / trabajo autónomo	Horas totais

Sesión maxistral	A22 A23 A32 A33 B1 B2 B3 B4 B5 B6 B9 B11 B15 B16 C3 C6 C8	25	37.5	62.5
Proba obxectiva	A22 A23 A32 A33 B2 B13	5	0	5
Prácticas de laboratorio	A22 A32 B10 B12	25	37.5	62.5
Atención personalizada		20	0	20
*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientativo, considerando a heteroxeneidade do alumnado				

Metodoloxías	
Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	Exposición de cada un dos temas con apoio de Tics, cando se considere necesario, facilitando ademais aos alumnos uns apuntamentos con todo o temario. Como complemento ás clases teóricas expoñense diferentes problemas de cálculos de carga e estiba en distintos modelos de buques.
Proba obxectiva	A proba obxectiva consistirá nunha serie de preguntas, entre 10 e 20, de desenvolvemento conceptual sobre as materias impartidas en clase e sobre as que se achegará ao alumno material suficiente para a súa superación. Tamén se incluírá na proba a resolución dun a tres problemas de estiba do mesmo tipo que os resoltos na clase.
Prácticas de laboratorio	Resolución de diferentes cálculos de estiba con distintos tipos de buques. Os alumnos deberán resolver os problemas propostos polo profesor coa finalidade de aplicar os coñecementos teóricos de forma práctica e/ou mediante software de simulación de carga.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Prácticas de laboratorio Sesión maxistral	Durante todo o primeiro cuadrimestre que se imparte a docencia obrigatoria e ademais do horario de titorías, a semana anterior ao exámen cuadrimestral o profesor atenderá a calquera consulta fose do horario de titorías sobre o temario da materia ou a resolución de problemas de estiba.

Avaliación			
Metodoloxías	Competencias	Descrición	Cualificación
Prácticas de laboratorio	A22 A32 B10 B12	A proba obxectiva final consistirá na resolución de dous cálculos de estiba (con diferentes tipos de buques) e puntales, similares aos resoltos na clase. Será obrigatoria para os alumnos que non superen a avaliación da resolución de problemas por curso, si se fixeren. Poderase valorar ate un 10% a resolución e participación dos exercicios prácticos na clase. Competencias: A22 e A32.	50

Proba obxectiva	A22 A23 A32 A33 B2 B13	O alumno terá a opción de aprobar a materia por curso sempre que asistise a un 80% das clases presenciais e aprrobe as probas parciais, si as houber. Valorarase con ata un 10% a asistencia ás clases tendo en conta a participación do alumno, a resolución dos exercicios expostos e a avaliación feita polo Profesor ao longo do curso. A cualificación final será o resultado das medias conseguidas nas probas parciais e/ou a proba final, sendo necesario obter unha nota mínimo de 5,0 en cada unha das probas que se fixeren. Proba escrita obxectiva para avaliar os coñecementos e comprensión dos contidos básicos da materia, considerando as habilidades e destrezas do alumno, as súas estratexias e formulacións na resolución de problemas. Pode combinar diferentes tipos de preguntas e problemas. Cada proba parcial (P1 e P2) alcanzará un 50% e a proba obxectiva global (nota media de ambas as dúas) reportará un 100% do total da avaliación da materia. Proba escrita obxectiva. Terá carácter obrigatorio para aqueles alumnos que non participen ou superen as probas parciais da materia ao longo do curso. Permite avaliar e comprobar os resultados esperados en canto ao contido global da materia e verificar o grao de alcance dos obxectivos propostos. O exame final global, como avaliación única, consistirá nunha proba composta dunha parte teórica e outra de resolución de problemas con valoración independente, sendo necesario obter un mínimo de 5 puntos en cada unha: a) teórica (50%); b) práctica (50%). Competencias: A22, A23, A27, A31, A32, A33 e A38	50
Outros			

Observacións avaliación

Exame final: A proba escrita obxectiva terá carácter obrigatorio para aqueles alumnos que non participen ou superen a avaliación continua da materia ao longo do curso. O exame final global, como avaliación única, consistirá nunha proba composta dunha parte teórica e outra de resolución de problemas con valoración independente, sendo necesario obter un mínimo de 5 puntos en cada unha e unha media de 5: a) teórica 50%; b) práctica 50%.

Los criterios de evaluación

contemplados en el cuadro A-II/1 del Código STCW, y recogido en el Sistema de Garantía de Calidad, se tendrán en cuenta a la hora de diseñar y realizar la evaluación.

O alumnado con recoñecemento de dedicación a tempo parcial e dispensa académica de exención de asistencia, segundo establece a "NORMA QUE REGULA O RÉXIME DE DEDICACIÓN AO ESTUDO DOS ESTUDANTES DE GRAO NA UDC (Arts. 2.3; 3.b; 4.3 e 7.5) (04/05/2017) poderá realizar as probas parciais, se as houber, sen necesidade de asistir o 80% das clases presenciais, sempre e cando os profesores sexan debidamente informados ao principio do curso. Sen menoscabo do anterior, os profesores poderán encargarlle a este alumnado diferentes traballos/problemas ó longo do curso para ser expostos en horario de tutorías.

Fontes de información

Bibliografía básica	BIBLIOGRAFÍA BÁSICA DE LA ASIGNATURA: ESTIBA DE CARGAS SÓLIDAS, Felipe Louzán. Cartamar, A Coruña, 2016. Código internacional para la construcción y el equipo de buques que transportes gases licuados a granel. OMI. Código IMDG, IMO 2012. Código IMSBC, IMO 2012. Código de prácticas de seguridad para la estiba y sujeción de la carga. IMO 2011. Código BLU: Código de prácticas de seguridad de las operaciones de carga y descarga de graneleros. IMO 2011. Manual de estiba de mercancías sólidas. Ricardo González Blanco, Ediciones UPC 2006. Tratado de estiba. Capt. J.B. Costa, Tercera edición, 2008. Cargo work. David J. House, Seventh edition, 2007. Thomas Stowage: The properties and stowage of cargoes, 5th edition. Brown, Son & Ferguson, Ltd. 2008. Hatch Cover Inspections: A Practical Guide. Walter Vervloesem AMNI. The Nautical Institute, 2003. Hatch Covers: Operation, Testing and Maintenance. Mike Wall. Witherby Seamanship International, 2008. Steel: Carriage by Sea, fifth edition. Arthur Sparks & Frans Coppers. Lloyd's Practical Shipping Guides, London 2009. Manejo de cargas: Riesgos y medidas preventivas, 2ª edición. Luis Mª Azcuénaga Linaza. FC Editorial, Madrid 2010. Bulk Carrier Practice, 2nd edition. Captain Jack Isbester. The Nautical Institute, London 2010. Bulk Carrier Notes. Abdul Khaliq. Witherby Seamanship International, 2010. Cargo Notes. Dhananjay Swadi. Witherby Seamanship International, 2005. Cargo Ventilation: A Guide to Good Practice. David Anderson and Daniel Sheard. North of England P&I Association. Newcastle upon Tyne, 2006. Hatch Cover Maintenance and Operation: A Guide to Good Practice, Second Edition. David Byrne. . North of England P&I Association. Newcastle upon Tyne, 2005. Draught Surveys: A Guide to Good Practice. Jim Dibble and Peter Mitchell.. North of England P&I Association 1998
Bibliografía complementaria	

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Teoría do Buque I/631G01208

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Teoría do Buque II/631G01404

Materias que continúan o temario

Construción Naval/631211103

Observacións

(*)A Guía docente é o documento onde se visualiza a proposta académica da UDC. Este documento é público e non se pode modificar, salvo casos excepcionais baixo a revisión do órgano competente de acordo coa normativa vixente que establece o proceso de elaboración de guías